

УДК 628.1:504.064

DOI <https://doi.org/10.32782/pub.health.2026.1.13>**Мокієнко Андрій Вікторович,**

доктор медичних наук, старший науковий співробітник,
доцент кафедри громадського здоров'я та фізичного виховання
Національного університету «Острозька академія»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4491-001X>

Бережна Алла Вікторівна,

студентка 3 курсу, спеціальності громадського здоров'я
Національного університету «Острозька академія»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-8673-6269>

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ПИТНОЇ ВОДОПРОВІДНОЇ ВОДИ

Актуальність. Аналіз даних літератури, законодавчих актів і положень, довідкової і нормативно-методичної документації свідчить про відсутність прогресу у поліпшенні якості питної води.

Мета роботи – аналіз актуальних проблем моніторингу якості питної водопровідної води.

Матеріали та методи. Методи дослідження: бібліометричні, аналітичні. Матеріалами досліджень служили дані літератури та джерела офіційної статистичної інформації, зокрема Національної доповіді про якість питної води та стан питного водопостачання в Україні. Аналіз моніторингу якості питної води у Рівненській області проведено за звітними формами ДУ «Рівненський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України».

Результати дослідження. Проаналізовано стан систем централізованого водопостачання за 16 років (2009–2024) за даними державної статистичної звітності з точки зору відповідності санітарним нормам, невідповідності якості питної води нормативним вимогам за санітарно-хімічними та санітарно-мікробіологічними показниками, комунальних та сільських водопроводів за цими показниками і окремо по Рівненській області. Констатовано виражену різницю у даних за 2014–2016 рр. у порівнянні із попередніми роками, яка полягала у зниженні кількості обстежених об'єктів і, навпаки, зростанні відсотків їх невідповідності. Виконано аналіз діяльності установ – суб'єктів моніторингу якості питної води – Центрів контролю та профілактики хвороб МОЗ України і Держпродспоживслужби щодо моніторингу якості питної води. Представлено данні щодо суттєвої частки відсотків моніторингу якості питної води в Рівненській області за кошти спеціального фонду у порівнянні із бюджетними коштами.

Висновки. Вирішення проблеми якості питної води лежить у площині створення єдиної державної міжвідомчої структури контролю із центральним підпорядкуванням із широкими повноваженнями, у тому числі впливу на фінансування заходів щодо технічної модернізації систем очищення та знезараження води для забезпечення її хімічної нешкідливості та епідемічної безпечності для населення України.

Ключові слова: питна вода, якість питної води, моніторинг якості, Центри контролю і профілактики хвороб, Держпродспоживслужба.

Mokienko A. V., Berezhna A. V. Current problems of monitoring the quality of drinking tap water

Topicality. Analysis of literature data, legislative acts and regulations, reference and normative and methodological documentation indicates the lack of progress in improving the quality of drinking water.

Purpose of the work. Analysis of current problems of monitoring the quality of drinking tap water.

Materials and methods. Methods: bibliometric, analytical. The research materials were literature data and sources of official statistical information, in particular the National Report on the Quality of Drinking Water and the State of Drinking Water Supply in Ukraine. The analysis of monitoring the quality of drinking water in the Rivne region was carried out using the reporting forms of the State Institution "Rivne Regional Center for Disease Control and Prevention of the Ministry of Health of Ukraine".

Research results. The state of centralized water supply systems for 16 years (2009–2024) was analyzed according to state statistical reporting in terms of compliance with sanitary standards, non-compliance of drinking water quality with regulatory requirements for sanitary-chemical and sanitary-microbiological indicators, municipal and rural water supply systems according to these indicators and separately for the Rivne region. A pronounced difference was noted in the data for 2014–2016 compared to previous years, which consisted in a decrease in the number of surveyed facilities and, conversely, an increase in the percentage of their non-compliance. An analysis of the activities of institutions – subjects of drinking water quality monitoring – the Centers for Disease Control and Prevention of the Ministry of Health of Ukraine and the State Service for Food and Consumer Protection of Ukraine in terms of monitoring drinking water quality was performed. Data are presented on a significant share of the percentage of drinking water quality monitoring in the Rivne region at the expense of a special fund compared to budget funds.

Conclusions. *The solution to the problem of drinking water quality lies in the creation of a single state interdepartmental control structure with central subordination and broad powers, including influence on the financing of measures for the technical modernization of water purification and disinfection systems to ensure its chemical harmlessness and epidemic safety for the population of Ukraine.*

Key words: *drinking water, drinking water quality, quality monitoring, Centers for Disease Control and Prevention, State Service for the Supervision of Food and Consumer Protection of Ukraine.*

Вступ. Впродовж всіх років незалежності у сфері централізованого водопостачання та водовідведення накопичувалася низка проблем, які потребували і потребують комплексного врегулювання. Це, у тому числі, відсутність прогресу щодо розвитку централізованого питного водопостачання; невідповідність наявної системи очищення питної води вимогам і потреба в її удосконаленні; незадовільний технічний стан основних фондів тощо [1].

Результати досліджень у 2025 році, проведених за підтримки ЮНІСЕФ, свідчать, що у 19 із 22 регіонів, задіяних у дослідженнях, є суттєві відхилення якості водопровідної води від нормативних вимог. У понад 80% міст водопровідна вода не відповідає нормам за 1–7 показниками (загальна жорсткість, каламутність, хлориди, сухий залишок, загальне залізо, окиснюваність, марганець). Основними причинами таких відхилень є, зокрема, застарілість технологій і споруд водопідготовки і зношеність водопровідних мереж [2].

Є всі підстави вважати необхідним поглиблене вивчення цієї проблеми у контексті моніторингу якості водопровідної питної води.

Мета та завдання. Мета дослідження – аналіз актуальних проблем моніторингу якості питної водопровідної води.

Завдання: 1) аналіз моніторингових досліджень якості питної води із систем централізованого господарсько-питного водопостачання України за 2009–2024 рр.; 2) аналіз моніторингу якості питної води у Рівненській області за 2017–2024 рр.; 3) формулювання пропозиції щодо створення єдиної державної міжвідомчої структури моніторингу якості питної води.

Методи дослідження. Для аналізу обрано дані літератури та джерела офіційної статистичної інформації, зокрема Національної доповіді про якість питної води та стан питного водопостачання в Україні (далі Національна доповідь) [3]. Аналіз моніторингу якості питної води у Рівненській області проведено за звітними формами ДУ «Рівненський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України». Проведено систематичний аналіз літературних даних та нормативних документів щодо моніторингу якості питної води в Україні. Бібліосемантичний підхід дозволив ви-

кремити ключові тенденції, узагальнити фактори впливу недоліків моніторингу на якість питної води, тоді як аналітичний метод забезпечив інтеграцію інформації для формування узагальнених висновків і визначення сучасних тенденцій.

Результати дослідження. У Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» [4] передбачено, зокрема, забезпечення доступності якісних послуг з постачання безпечної питної води, будівництво та реконструкцію систем централізованого питного водопостачання із застосуванням новітніх технологій та обладнання [5].

Згідно із даними Національної доповіді [3], у 2024 році показник охоплення міст централізованим водопостачанням, порівняно з 2023 роком знизився: 341 (96,6%) із 353 міст було забезпечено послугами з централізованого водопостачання. У 12 містах централізоване водопостачання відсутнє.

Охоплення селищ централізованим водопостачанням в цілому по країні у 2024 році зросло порівняно із даними 2023 року: 501 (87,6%) із 572 селищ було охоплено централізованим водопостачанням. Централізоване водопостачання у 2024 році було відсутнє у 71 селищі 15 областей.

Для сіл показник охоплення населених пунктів практично не змінився: 5 881 (24%) із 24 470 сіл було охоплено централізованим водопостачанням. 18 589 сіл не мали доступу до централізованого водопостачання [3].

На думку авторів [6], першочерговою є потреба у перегляді схем водопостачання. Це необхідно для визначення реальних потреб у воді, розрахунку потужностей насосного обладнання, розподілу водних потоків і тисків у мережі. Удосконалені схеми водопостачання запобігатимуть втратам води, забезпечать зменшення реальних обсягів її подачі, перекачування, скорочення витоків із будинкових систем.

Досягнути вказаного ефекту можливо завдяки заміні морально застарілого та фізично зношеного насосного обладнання на сучасне відповідно до потреб. Саме це дасть змогу оптимізувати тиски в розподільчій мережі, скоротити водоспоживання й витрати, зменшити аварійність мережі. Важливим аспектом при цьому є гарантоване зменшення енергоспоживання системи водопостачання.

Покращення якості питної води можливе шляхом проведення реконструкції водоочисних споруд із впровадженням новітніх технологій. Це забезпечить відповідність якості води до нормативних вимог.

Досягнення відповідної якості води можливе за рахунок упорядкування та запровадження жорсткого контролю за зонами санітарної охорони водозаборів, заміни аварійних і зношених трубопроводів [6].

Нами проаналізовано стан систем централізованого водопостачання за 16 років (2009-2024) за даними державної статистичної звітності з точки зору відповідності санітарним нормам (рис. 1, 2), невідповідності якості питної води вимогам ДСанПіНу 2.2.4-171-10 [7] за санітарно-хімічними та санітарно-мікробіологічними показниками (рис. 3-5), комунальних та сільських водопроводів за цими показниками (рис. 6, 7), і окремо по Рівненській області (рис. 8, 9).

Перше, що впадає в очі при аналізі цих даних тією чи іншою мірою суттєва різниця у даних за 2014-2016 рр. у порівнянні із попередніми роками, яка полягала у зниженні кількості обстежених об'єктів і, навпаки, зростанні відсотків їх невідповідності. Особливо наглядно це видно з рис. 1, де представлено зниження більше ніж у 1,5 рази кількості обстежених систем централізованого водопостачання, та з рис. 2, де питома вага об'єктів централізованого водопостачання, що не відповідали санітарним нормам за даними державної статистичної звітності, з 2016 по 2017 рік зросла майже у 8 разів: від 5% до 39,2%. Або зростання відсотка невідповідності проб питної води з джерел централізованого водопостачання Рівненської області за санітарно-мікробіологічними показниками від 4,8% у 2014 році до 16,8 % у 2017 році (рис. 9).

Це питання, з точки зору авторів, потребує докладного аналізу, оскільки у стані централі-

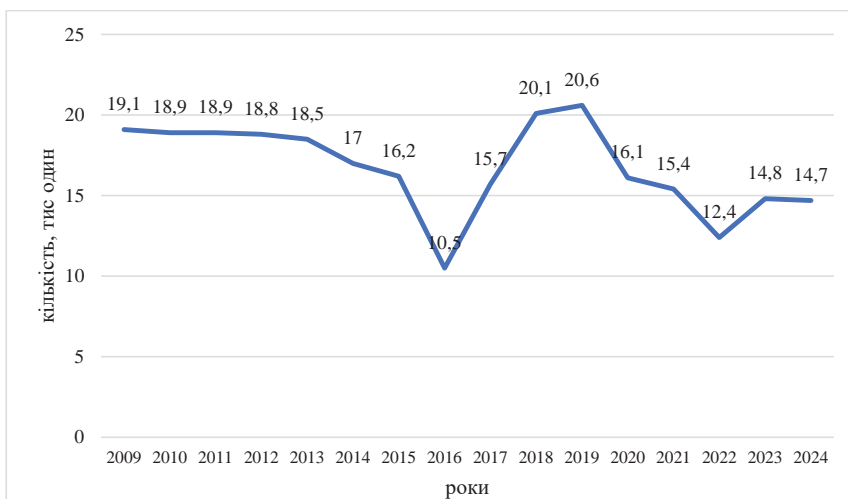

Рис. 1. Кількість обстежених систем централізованого водопостачання

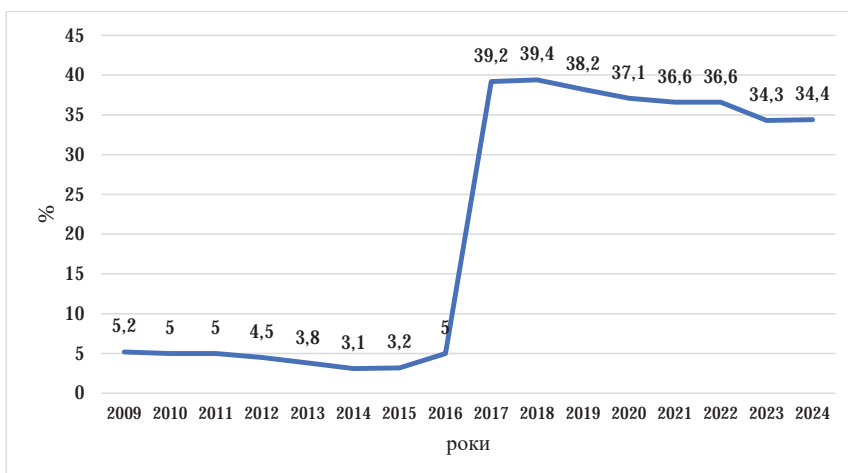

Рис. 2. Питома вага об'єктів централізованого водопостачання, що не відповідали санітарним нормам за даними державної статистичної звітності

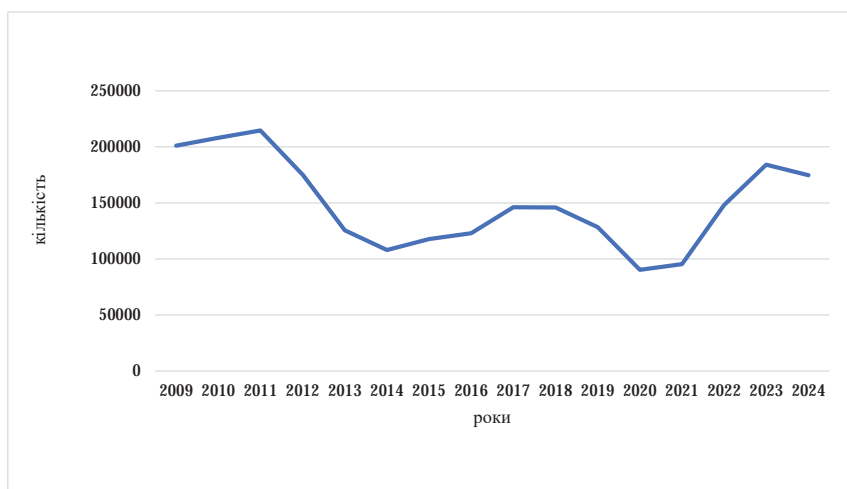

Рис. 3. Дослідження проб питної води з джерел централізованого водопостачання

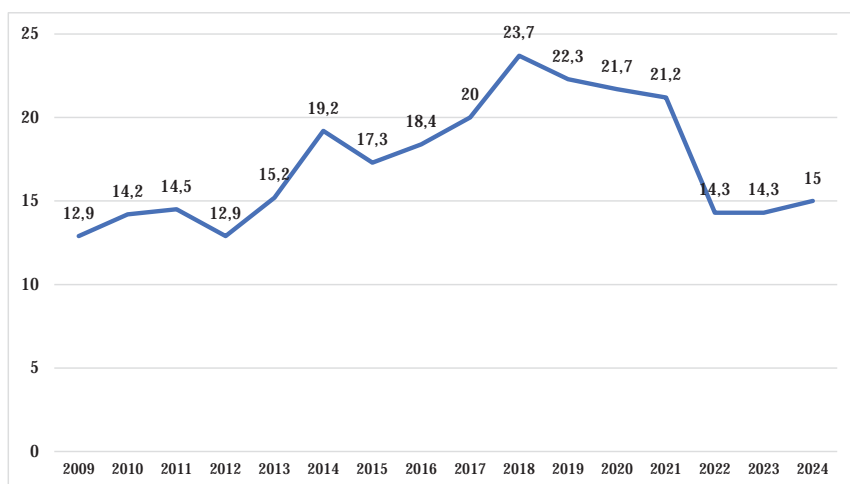

Рис. 4. Невідповідність проб питної води з джерел централізованого водопостачання за санітарно-хімічними показниками

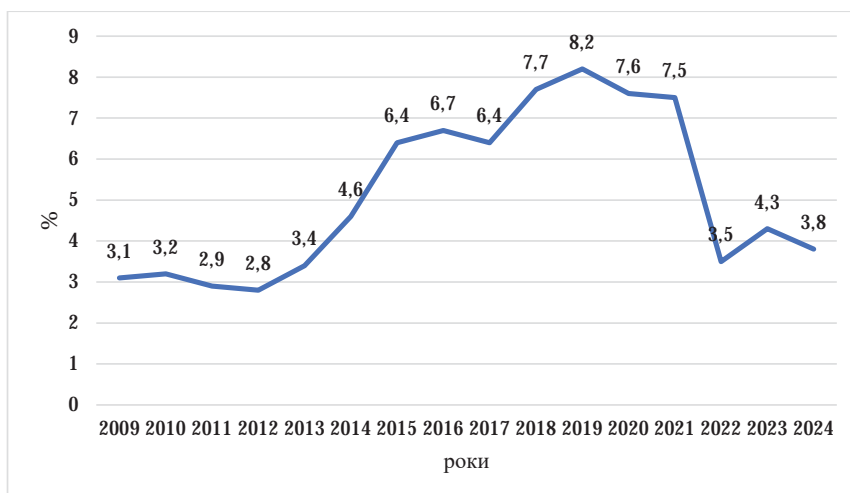

Рис. 5. Невідповідність проб питної води з джерел централізованого водопостачання за санітарно-мікробіологічними показниками

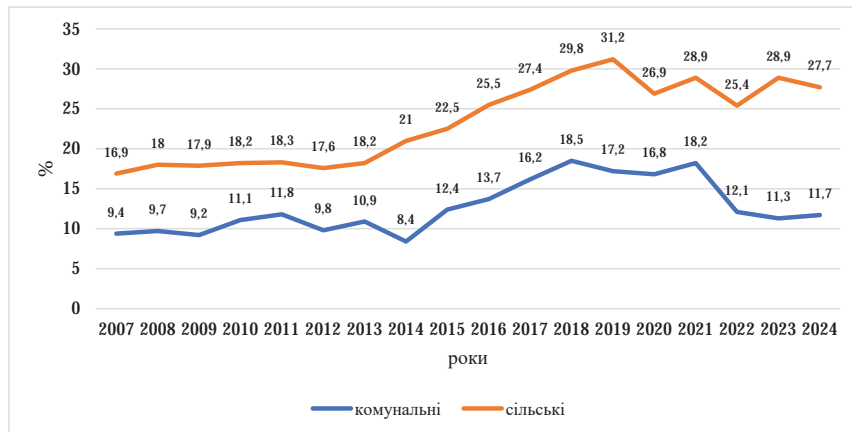

Рис. 6. Невідповідність проб питної води комунальних та сільських водопроводів за санітарно-хімічними показниками

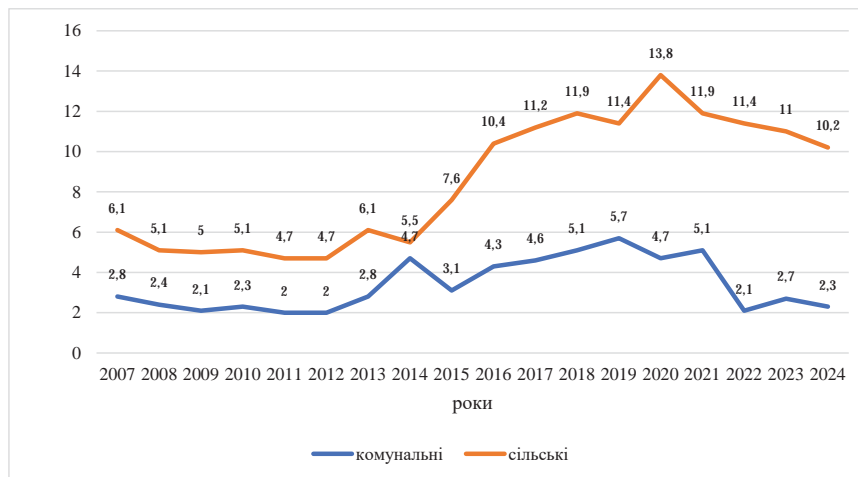

Рис. 7. Невідповідність проб питної води комунальних та сільських водопроводів за санітарно-мікробіологічними показниками

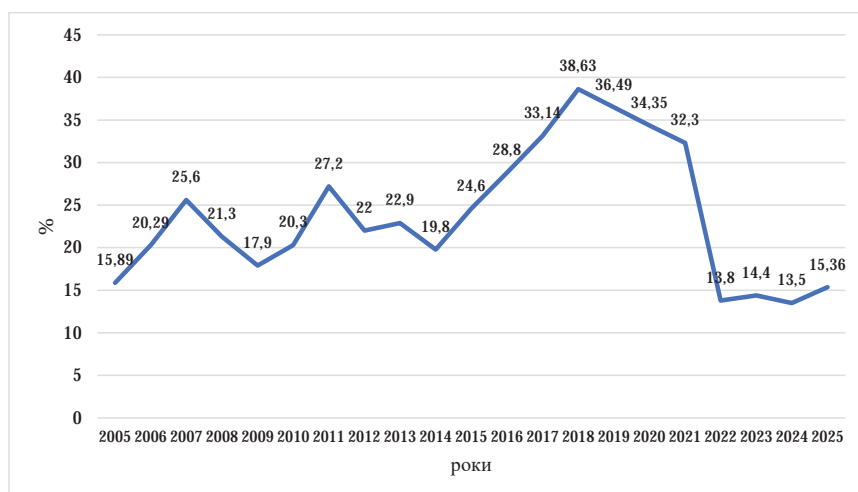

Рис. 8. Невідповідність проб питної води з джерел централізованого водопостачання Рівненської області за санітарно-хімічними показниками

зованого водопостачання населення за 3 роки (2014–2016) не відбувалося настільки значимих негативних змін. Відповідь лежить в іншій площині, а саме в зміні структури санітарно-епідеміологічного нагляду впродовж цих років. У наступні роки інформація про стан якості води загалом розмежувалась на дві установи: Центри контролю та профілактики хвороб МОЗ України і Держпродспоживслужбу. Це ілюструється останніми даними.

Згідно Національної доповіді [3] протягом 2024 року ЦКПХ було проведено дослідження 174 791 проби питної води централізованого водопостачання за санітарно-хімічними показниками, за мікробіологічними показниками – 197 747 проб.

У 2024 році питома вага нестандартних проб питної води централізованого водопостачання за санітарно-хімічними та мікробіологічними показниками становила 15,0% та 3,8% відповідно, за вмістом нітратів – 1,9%.

У 2024 році питома вага досліджених проб питної води з сільських водопроводів, які не відповідали нормам, становила за санітарно-хімічними та мікробіологічними показниками відповідно 27,7% та 10,2%, за вмістом нітратів – 3,1%.

Протягом 2024 року лабораторіями Держпродспоживслужби та при проведенні виробничого контролю, досліджено 857 036 проб води відібраних на об'єктах централізованого водопостачання. З них не відповідало гігієнічним вимогам 25 084 проби з джерел централізованого водопостачання (3% від загальної кількості досліджених проб).

Очевидною є різниця як у загальній кількості, так і відсотках невідповідності показників у зазначених установах.

У зв'язку із цим є необхідним проаналізувати динаміку розмежування вищезазначених установ із визначенням його наслідків.

Розмежування (фактичний розподіл функцій і подальша ліквідація) Державної санітарно-епідеміологічної служби України відбулося у 2014–2017 роках у кілька етапів адміністративної реформи.

1. Початок розмежування – 2014 рік

Ключовим рішенням стала постанова Кабінет Міністрів України №442 від 10 вересня 2014 року “Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади”. Нею передбачалося: реорганізацію Держсанепідслужби; передачу її функцій іншим органам державної влади.

2. Передача функцій (2015–2016). Функції служби були розподілені між кількома органами:

– Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів – санітарний контроль харчових продуктів, води, об'єктів середовища життєдіяльності, частина лабораторного контролю.

– Міністерство охорони здоров'я України – формування державної політики у сфері санітарного та епідемічного благополуччя, епідеміологічний нагляд.

– Державна служба України з питань праці – окремі функції санітарного контролю умов праці.

У цей період фактично відбулося функціональне розмежування колишньої санепідслужби.

3. Остаточна ліквідація – 2017 рік. Остаточну службу ліквідовано постановою Кабміну №348 від 29 березня 2017 року, після чого її повноваження остаточно перейшли до інших органів.

У табл. 1 представлено різниці у роботі ЦКПХ МОЗ України і Держпродспоживслужби.

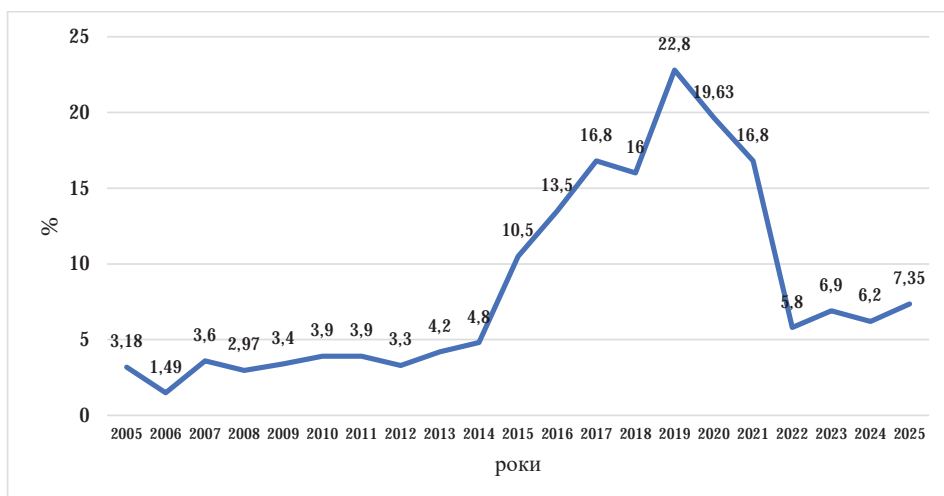

Рис. 9. Невідповідність проб питної води з джерел централізованого водопостачання Рівненської області за санітарно-мікробіологічними показниками

ЦКПХ, як колишні лабораторні центри санепідслужби, виконують державний контроль якості питної води на своїй лабораторній базі, Держпродспоживслужба здійснює державний контроль якості та безпечності питної води через систему своїх підвідомчих установ і лабораторій.

Після ліквідації Державної санітарно-епідеміологічної служби України (2017 р.) система контролю (моніторингу) якості питної води була розподілена між трьома основними структурами різного відомчого підпорядкування: Міністерство охорони здоров'я України, Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів та підприємствами водопостачання (водоканалами) (табл. 2).

Моніторинг якості питної води здійснюють такі лабораторії:

1. Лабораторії центрів контролю та профілактики хвороб (мікробіологічний аналіз, санітарно-хімічний аналіз, дослідження факторів довкілля).

2. Державні лабораторії Держпродспоживслужби (санітарно-хімічні дослідження, мікробіологічні аналізи, токсикологічні дослідження).

3. Виробничі лабораторії водоканалів (якість води на водозаборі, після очищення, у водопровідній мережі).

Якщо до водоканалів запитань немає, оскільки ця діяльність регламентована відповідним законом [8] та ДСанПіНом [7], то для двох перших установ є всі ознаки дублювання функцій. Це проявляється

у різній інформації в Національних доповідях і постановці цілком закономірного запитання: яким даним вірити у першу чергу, яким у другу і чи не є тут сумнівність і перших, і других.

Розмежування служб можна було б пояснити закордонним досвідом. Але він свідчить про прямо протилежне.

Основною організацією, яка відповідає за моніторинг якості питної води в США, є Агентство з охорони довкілля США (U.S. Environmental Protection Agency, або EPA)

Моніторинг якості питної води у Великобританії здійснюється окремими регуляторними органами для кожної частини країни, які перевіряють відповідність води суворим стандартам: Англія та Уельс: Drinking Water Inspectorate (DWI) – Інспекція питної води. Вона діє незалежно, контролює водні компанії та забезпечує безпеку водопостачання; Шотландія: Drinking Water Quality Regulator for Scotland (DWQR) – Регулятор якості питної води для Шотландії; Північна Ірландія: Drinking Water Inspectorate (DINI) – Інспекція питної води Північної Ірландії.

Моніторинг якості питної води у Франції здійснюють Регіональні агентства охорони здоров'я (ARS – Agences Régionales de Santé). Це основні органи, відповідальні за моніторинг якості води (від джерела до крана). Вони проводять регулярні відбори проб, лабораторні аналізи та контролюють відповідність води санітарним нормам.

Таблиця 1

Розмежування повноважень ЦКПХ МОЗ України і Держпродспоживслужби

Критерій	Центри контролю та профілактики хвороб	Держпродспоживслужба
Сфера	громадське здоров'я	безпечність продуктів і контроль ринку
Підпорядкування	МОЗ України	Кабінет Міністрів України (через Мінагрополітики)
Основна діяльність	епідеміологічний нагляд	державний контроль та інспекції
Об'єкт роботи	населення і захворюваність	підприємства, харчові продукти, тварини, рослини
Методи	моніторинг, лабораторні дослідження, аналітика	перевірки, інспекції, санкції

Таблиця 2

Розподіл функцій моніторингу між структурами

Структура	Основна роль	Що саме контролює
МОЗ України	формування політики і норм	санітарні стандарти та гігієнічні нормативи
Центри контролю та профілактики хвороб	моніторинг громадського здоров'я	вплив якості води на здоров'я населення
Держпродспоживслужба	державний нагляд	дотримання вимог підприємствами
Водоканали	виробництво води	щоденний виробничий лабораторний контроль

У Німеччині місцеві органи охорони здоров'я (Gesundheitsämter) несуть головну відповідальність за незалежний нагляд за якістю води, перевіряють виконання вимог постанови та моніторять діяльність постачальників.

В Італії місцеві органи охорони здоров'я (Aziende Sanitarie Locali – ASL) безпосередньо проводять регулярні відбори проб та аналізи води в мережах водопостачання через свої служби гігієни та громадського здоров'я (Servizio Igiene e Sanità Pubblica).

В Іспанії Ministerio de Sanidad (Міністерство охорони здоров'я) розробляє норми, стежить за дотриманням стандартів ЄС та національного законодавства (зокрема, Королівського указу 3/2023).

Моніторинг якості питної води є одним з пріоритетних завдань держави відповідно до чинного законодавства. Відповідно до п. 2 Постанови КМУ від 21.01.2025 р. № 61 «державний моніторинг у сферах питної води та питного водопостачання, водовідведення – систематичний процес збору, оброблення, збереження та аналізу інформації про якість питної води, стан об'єктів централізованого питного водопостачання» [9].

П. 8 цієї Постанови свідчить про наступне: «МОЗ забезпечує здійснення моніторингу щодо дотримання гігієнічних нормативів хімічних, бактеріологічних (мікробіологічних), радіологічних (радіаційних) показників водних об'єктів, призначених для питного водопостачання та у системах централізованого питного водопостачання».

Наразі моніторинг якості питної води віднесено до повноважень центрів контролю та профілактики хвороб. Аналіз звітних форм ДУ «Рівненський обласний центр контролю та профілактики хвороб показав наступну структуру моніторингових досліджень (рис. 10, 11).

Як видно із представлених даних, із 2017 року, коли відбулося остаточне розмежування санітарно-епідеміологічної служби, суттєва частина досліджень в рамках моніторингу якості питної води в Рівненській області проводилась не за кошти загального фонду, тобто бюджетні, а за кошти спеціального фонду, тобто власників водоканалів. Відповідно до п. 22 вищезазначеної Постанови «Фінансування здійснення моніторингу з державного бюджету проводиться, починаючи з 2028 року, в межах видатків, перед-

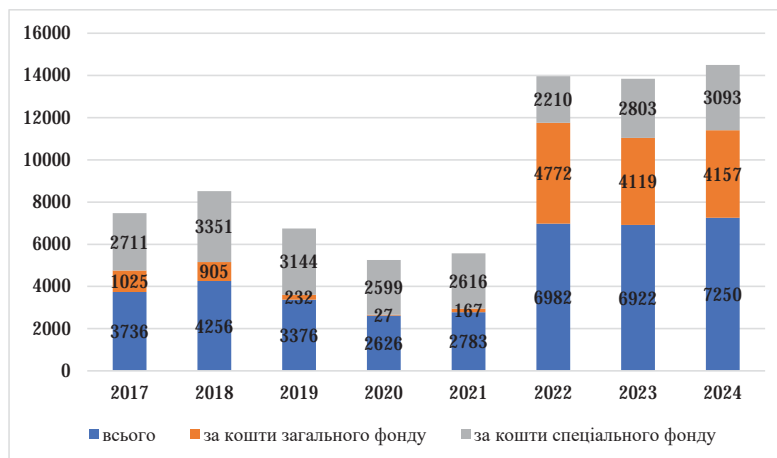

Рис. 10. Структура моніторингових досліджень якості питної води централізованого водопостачання Рівненської області на санітарно-хімічні показники

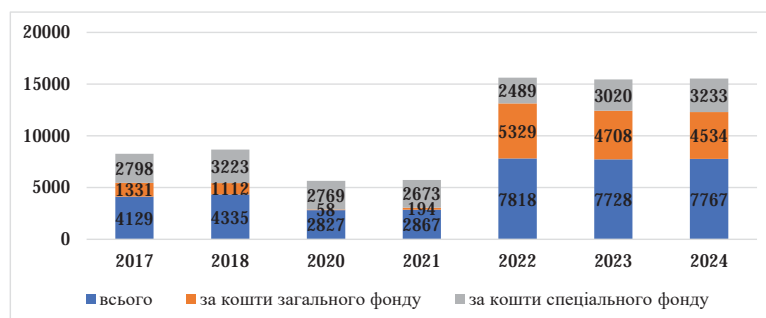

Рис. 11. Структура моніторингових досліджень якості питної води централізованого водопостачання Рівненської області на санітарно-мікробіологічні показники

бачених у державному бюджеті на утримання Мінрозвитку».

Для реалізації постанови планується створити інформаційно-аналітичну платформу, яка забезпечує збирання, обробку, зберігання, обмін, захист та аналіз інформації про якість питної води, стан об'єктів централізованого питного водопостачання тощо від суб'єктів моніторингу, серед яких, окрім відомих МОЗ та Мінрозвитку (Держпродспоживслужба), фігурують Міндовкілля; Держводагентство; обласні та Київська міська державні адміністрації (військові адміністрації); органи місцевого самоврядування; підприємства.

Виникає цілком логічне запитання, якщо за двох попередніх структур моніторинг здійснювався частково за рахунок водоканалів, то яким буде цей відсоток при аналізі інформації від цієї громіздкої структури? І чи не варто відновити єдину службу контролю якості питної води із відповідними важелями її вдосконалення і ресурсами для цих заходів?

Також потрібно брати до уваги те, що власники водопроводів звертаються за проведенням відомчого лабораторного контролю в інші акредитовані лабораторії, дані з яких не враховуються при проведенні загального моніторингу. Також наявні факти, коли в акредитовані лабораторії ДУ «ЦКПХ МОЗ» звертаються замовники з інших регіонів, що в подальшому унеможливає адекватний аналіз моніторингу конкретного регіону.

Перевірки дотримання санітарного законодавства на підприємствах питного водопостачання віднесено до компетенції Держпродспоживслужби. Планові заходи державного нагляду (контролю) проводять у суб'єктів господарювання, діяльність яких належить до високого, середнього або незначного ступенів ризику (п. 2 ст. 5 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007 № 877-V) [10].

Ступінь ризику об'єкта визначається відповідно до Постанови КМУ від 27.12.2018 р. № 1164 [11], якою затверджено Перелік критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення. Відповідно до даного Переліку, кратність перевірки дотримання санітарного законодавства сільського водопроводу складає 1 раз на 3 роки.

Пункт 6 вищевказаного документу регламентує: «У разі коли за результатами планових та позапланових заходів державного нагляду (контролю) протягом останніх шести років для суб'єктів господарювання, які віднесені до середнього сту-

пеня ризику, та протягом останніх десяти років для суб'єктів господарювання, які віднесені до незначного ступеня ризику, у суб'єкта господарювання не виявлено суттєвих порушень вимог законодавства у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, наступний плановий захід державного нагляду (контролю) щодо такого суб'єкта господарювання здійснюється не раніше ніж через період часу, встановлений для відповідного ступеня ризику, збільшений в 1,5 раза». Тобто, кратність перевірки може скласти 1 раз в 4 роки.

Згідно Наказу МОЗ від 01.09.2025р. № 1373 (п. 17) [12], який регламентує порядок проведення оцінки ризиків для здоров'я та санітарно-епідемічного благополуччя населення та проведення за результатами такої оцінки відповідних профілактичних, обстежувальних, консультаційних та інших заходів, «Для організації проведення оперативної оцінки ризиків керівник суб'єкта проведення оцінки ризиків утворює постійно діючу експертну робочу групу шляхом прийняття відповідного наказу.

До складу експертної робочої групи входять працівники суб'єкта проведення оцінки ризиків відповідного профілю, а також можуть залучатися представники органів державної влади, наукових установ, фахівці або експерти інших сфер діяльності, що мають знання та навички, необхідні для проведення оцінки ризиків».

Виникає цілком справедливе запитання: в якому із таких суб'єктів оцінки ризиків, тобто пересічному підприємстві, є такі працівники?

У річних планах вказують точну дату перевірки. Планові та позапланові перевірки проводять лише в робочий час суб'єкта господарювання, встановлений його правилами внутрішнього трудового розпорядку (п. 3 ст. 4 Закону № 877) [10]. Органи державного нагляду (контролю) мають попереджати про планову перевірку. Вони надсилають повідомлення про проведення планової перевірки за 10 днів до її початку. Таке повідомлення надсилають рекомендованим чи електронним листом або віддають особисто під розписку керівнику закладу (уповноваженій особі).

При такій організації та проведенні втрачається будь-який сенс проведення даного заходу контролю. Втрачається фактор раптовості, власники та балансоутримувачі водопроводів мають можливість тимчасово усунути ряд недоліків, які впливають на якість питної води. Тому, серед недоліків, які виявляються під час проведення перевірок, найчастіше вказується відсутність зон санітарної охорони та не дотримання водоохорон-

ного режиму в I поясі (утримання в незадовільному санітарному стані павільйонів свердловин, водонапірних веж). Основним фактичним недоліком є відсутність знезараження питної води, особливо на сільських водопроводах.

Висновки.

1. Аналіз моніторингових досліджень якості питної води із систем централізованого господарсько-питного водопостачання за 2009–2024 рр. свідчить про стійку незадовільну тенденцію, відсутність позитивних зрушень та необхідність прийняття стратегічних рішень щодо державного моніторингу якості питної води.

2. Аналіз структури моніторингових досліджень якості питної води централізованого водо-

постачання Рівненської області на санітарно-хімічні та санітарно-мікробіологічні показники за 2017–2024 рр. показав суттєву частку фінансування за рахунок спеціального фонду, тобто власників водоканалів та водопровідних мереж, а не державного фінансування.

3. Вирішення проблеми якості питної води лежить у площині створення єдиної державної міжвідомчої структури контролю із центральним підпорядкуванням із широкими повноваженнями, у тому числі впливу на фінансування заходів щодо технічної модернізації систем очищення та знезараження води для забезпечення її хімічної нешкідливості та епідемічної безпечності для населення України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бондар О. І., Загорчевна Н. Б., Цветкова А. М. Проблеми водозабезпечення населення питною водою у зв'язку із поглибленням дефіциту доступних водних ресурсів. *Екологічні науки*. 2021. № 7 (34). С. 134–144. <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2021.eco.7-34.23>
2. Шкінь О. Від теорії – до практики. *Водопостачання та водовідведення*. 2025. № 4. С. 16–22.
3. Національна доповідь про якість питної води та стан питного водопостачання в Україні у 2024 році. Київ, 2025. 449 с. URL: <https://mindev.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/nacionalna-dopovid-pro-iakest-pitnoyi-vodi-ta-stan-za-2024-rik.pdf> (дата звернення: 12.03.2026).
4. Цілі сталого розвитку: Україна: національна доповідь. Київ, 2017. URL: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf (дата звернення: 12.03.2026).
5. Сагайдак І. С., Чорна Т. М., Павлішина В. І. Сталій розвиток міст та регіонів: проблеми доступності якісних послуг з постачання безпечної питної води. *Екологія. Людина. Суспільство*: матеріали XXII Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 2021). Київ, 2021. С. 321–325.
6. Лівик С., Черевко Ю., Полянський С., Качаровський Р. Стан систем централізованого водопостачання населення українських міст. Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів: матеріали IX Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Луцьк, 8–9 листоп. 2024 р.) / за ред. Ю. М. Барського, В. Й. Лажніка. Луцьк: ФОП Мажула Ю. М., 2024. С. 169–171.
7. Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» 2.2.4-171-10: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 12.05.2010 № 400. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0452-10#Text> (дата звернення: 12.03.2026).
8. Про питну воду та питне водопостачання: Закон України від 10.01.2002 № 2918-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2918-14#Text> (дата звернення: 12.03.2026).
9. Про затвердження Порядку здійснення державного моніторингу у сферах питної води та питного водопостачання, водовідведення: постанова Кабінету Міністрів України від 21.01.2025 № 61. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/61-2025-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.03.2026).
10. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 № 877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text> (дата звернення: 12.03.2026).
11. Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною службою з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів: постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 № 1164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1164-2018-%D0%BF#n32> (дата звернення: 12.03.2026).
12. Наказ МОЗ від 01.09.2025р. № 1373 «Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків для здоров'я та санітарно-епідемічного благополуччя населення та проведення за результатами такої оцінки відповідних профілактичних, обстежувальних, консультаційних та інших заходів» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1341-25#n64> (дата звернення: 12.03.2026).

REFERENCES:

1. Bondar, O. I., Zakorchevna, N. B., & Tsvietkova, A. M. (2021). *Problemy vodozabezpechennia naseleennia pytnoiu vodoiu u zviazku iz pohlyblenniam defitsytu dostupnykh vodnykh resursiv* [Problems of drinking water supply for the population in connection with the deepening deficit of available water resources]. *Ekolohichni nauky*, (7(34)), 134–144. <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2021.eco.7-34.23>
2. Shkin, O. (2025). *Vid teorii – do praktyky* [From theory to practice]. *Vodopostachannia ta vodovidvedennia*, (4), 16–22. <http://www.waterwork.kiev.ua>

3. *Natsionalna dopovid pro yakist pitnoi vody ta stan pytnoho vodopostachannia v Ukraini u 2024 rotsi* [National report on drinking water quality and the state of drinking water supply in Ukraine in 2024]. (2025). Kyiv. <https://mindev.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/nacionalna-dopovid-pro-iakest-pitnoyi-vodi-ta-stan-za-2024-rik.pdf>
4. *Tsili staloho rozvytku: Ukraina: natsionalna dopovid* [Sustainable Development Goals: Ukraine: National report]. (2017). Kyiv. http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf
5. Sahaidak, I. S., Chorna, T. M., & Pavlishyna, V. I. (2021). *Stalyi rozvytok mist ta rehioniv: problemy dostupnosti yakisnykh posluh z postachannia bezpechnoi pytnoi vody* [Sustainable development of cities and regions: problems of access to quality safe drinking water services]. In *Ekolohiia. Liudyna. Suspilstvo* (Proceedings of the 22nd International Scientific and Practical Conference, Kyiv, pp. 321–325). <https://doi.org/10.20535/EHS.2021.233102>
6. Livyk, S., Cherevko, Yu., Polianskyi, S., & Kacharovskiy, R. (2024). *Stan system tsentralizovanoho vodopostachannia naseleння ukraïnskykh mist* [State of centralized water supply systems of Ukrainian cities]. In Yu. M. Barskyi & V. Y. Lazhnik (Eds.), *Suspilno-heohrafichni chynnyky rozvytku rehioniv* (Proceedings of the 9th International Scientific and Practical Internet Conference, Lutsk, November 8–9, 2024, pp. 169–171). Lutsk: FOP Mazhula Yu. M.
7. Ministry of Health of Ukraine. (2010). *Pro zatverdzhennia Derzhavnykh sanitarnykh norm ta pravyl "Hihienichni vymohy do vody pytnoi, pryznachenoï dlia spozhyvannia liudynoiu" 2.2.4-171-10 (Nakaz № 400 vid 12.05.2010)* [On approval of State sanitary norms and rules "Hygienic requirements for drinking water intended for human consumption" 2.2.4-171-10 (Order No. 400 of May 12, 2010)]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0452-10#Text>
8. Verkhovna Rada Ukrainy. (2002). *Pro pytniu vodu ta pytne vodopostachannia (Zakon Ukrainy № 2918-III vid 10.01.2002)* [On drinking water and drinking water supply (Law of Ukraine No. 2918-III of January 10, 2002)]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2918-14#Text>
9. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2025). *Pro zatverdzhennia Poriadku zdiisnennia derzhavnogo monitorynhu u sferakh pytnoi vody ta pytnoho vodopostachannia, vodovidvedennia (Postanova № 61 vid 21.01.2025)* [On approval of the procedure for state monitoring in the fields of drinking water supply and wastewater (Resolution No. 61 of January 21, 2025)]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/61-2025-%D0%BF#Text>
10. Verkhovna Rada Ukrainy. (2007). *Pro osnovni zasady derzhavnogo nahliadu (kontroliu) u sferi hospodarskoi diialnosti (Zakon Ukrainy № 877-V vid 05.04.2007)* [On the basic principles of state supervision (control) in the field of economic activity (Law of Ukraine No. 877-V of April 5, 2007)]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text>
11. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2018). *Pro zatverdzhennia kryteriiv, za yakymy otsiniuietsia stupin ryzyku vid provadzhennia hospodarskoi diialnosti u sferi sanitarnoho ta epidemichnogo blahopoluchchia naseleння (Postanova № 1164 vid 27.12.2018)* [On approval of criteria for assessing the degree of risk from economic activity in the field of sanitary and epidemiological welfare of the population (Resolution No. 1164 of December 27, 2018)]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1164-2018-%D0%BF#n32>
12. Nakaz MOZ vid 01.09.2025 r. № 1373 "Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia otsinky ryzykiv dlia zdorovia ta sanitarno-epidemichnogo blahopoluchchia naseleння ta provedennia za rezultatamy takoi otsinky vidpovidnykh profilaktychnykh, obstezhuvalnykh, konsultatsiinykh ta inshykh zakhodiv" (2025). Order of the Ministry of Health of Ukraine No. 1373 dated September 1, 2025 "On approval of the Procedure for conducting risk assessment for public health and sanitary-epidemiological well-being of the population and implementation of preventive, examination, advisory and other measures based on such assessment". Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1341-25#n64> (accessed: 12.03.2026).

Дата першого надходження статті до видання: 23.03.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.04.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 28.05.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії
відкритого доступу (CC BY 4.0)